

REGLEMENTĂRI ACTUALE PRIVIND RELAȚIILE DE FAMILIE

LUCIA IRINESCU

1. Preliminarii. Familia este o realitate socială, întrucât constituie cadrul comunității de viață și de interese a celor ce o compun, uniți prin esența morală a căsătoriei și prin descendență într-un model unic al solidarității umane; este o formă de organizare a vieții în comun¹. Totodată, familia reprezintă și o realitate biologică, prin uniunea care se realizează între un bărbat și o femeie și prin procreație². Din punct de vedere juridic, familia desemnează grupul de persoane între care există drepturi și obligații.

Noțiunea de „familie” a fost „născocită de romani pentru a desemna un nou organism social, al cărui șef era stăpân pe soție, pe copii... având drept de viață și de moarte asupra acestora în virtutea autorității paterne romane” (Engels)³. De la vechea familie romană, fundamentată pe legătura de putere dintre șeful de familie și cei aflați sub autoritatea sa, familia a cunoscut o evoluție impresionantă, ajungând ca astăzi, în relațiile dintre soți, precum și în exercițiul drepturilor lor față de copii, bărbatul să aibă aceleași drepturi cu ale femeii (art. 1 alin. 4 C. fam.).

Făcând o incursiune prin textele legale, putem observa că noțiunea de familie primește accepțiuni largi; cu toate acestea, în toate cazurile, nucleul de bază al familiei îl constituie soții și copiii lor.⁴ Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată (art. 26 alin. 1 din Constituție), statul ocrotește căsătoria și familia, sprijină prin măsuri economice și sociale, dezvoltarea și consolidarea familiei (art.1 alin. 1 C. fam.). „Familia este elementul natural și fundamental al societății și trebuie să se bucure de ocrotire din partea societății și a statului”⁵. Convenția europeană a drepturilor omului protejează viața de familie, ca drept al persoanei, prin art. 8⁶.

¹ Gh. Tomșa, *Dicționar de dreptul familiei*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1984, p. 86.

² I. Albu, *Dreptul familiei*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 7.

³ V. Hanga, *Drept privat roman*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1977, p. 182.

⁴ *Ibidem*, p. 37 și urm.

⁵ Art. 23 pct. 1 din Pactul internațional O.N.U. cu privire la drepturile civile și politice.

⁶ Pentru detalii, a se vedea C. Bîrsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I, Ed. All Beck, București, 2005, p. 593 și urm.

Familia nu poate exista în afara căsătoriei, fiind proxima și necesara consecință a actului juridic al căsătoriei.⁷ Familia este un grup social realizat prin căsătorie, alcătuit din persoane care trăiesc împreună, au gospodărie casnică comună, sunt legați prin relații natural biologice și răspund unul pentru altul în fața societății.⁸

2. Vârsta matrimonială. La stabilirea pragului minim al vârstei matrimoniale trebuie se are în vedere dezvoltarea fizică (pentru sa procrea), psihică (pentru a-și putea însuși obligațiile căsătoriei) și intelectuală (pentru a exprima un consimțământ valabil) a viitorilor soți. Vârsta nubilă este diferențiată în funcție de epoci și popoare.

În dreptul bizantin, căsătoria era o taină bisericească, care se încheia prin consimțământul părților, vârsta pentru valabilitatea acesteia fiind de minim 12 ani pentru femeie și 14 ani pentru bărbat.⁹

În dreptul roman, aptitudinea de a contracta o căsătorie se numea *connubium*. Tinerii se puteau căsători indiferent de vârstă, în funcție de dezvoltarea fizică, în urma unei examinări corporale făcută de către *pater familias*. De la sfârșitul republicii s-a admis că fata devine nubilă la vârsta de 12 ani, iar în privința băieților s-a stabilit cea de 14 ani.¹⁰

Vechiul drept românesc¹¹ a menținut aceeași limită de vârstă. Pragul a fost crescut la 14 ani pentru fete și 20 de ani pentru băieți prin Pravila bisericească de la 1851.

Codul civil de la 1865 a făcut trecerea de la căsătoria religioasă la cea laică și a stabilit drept vârstă nubilă pentru bărbat 18 ani și 15 ani pentru femeie. Dispozițiile Codului civil au rămas în vigoare până la 1 februarie 1954, când a intrat în vigoare Codul familiei.

Potrivit art. 4, bărbatul se poate căsători numai dacă a împlinit vârsta de 18 ani, iar femeia numai dacă a împlinit 16 ani (alin. 1). Cu toate acestea, se poate încuviința căsătoria femeii care a împlinit 15 ani, în temeiul unui aviz medical dat de un medic oficial și cu încuviințarea primarului general al municipiului București sau a președintelui consiliului județean.

⁷ T. Bodoașcă, *Studii de dreptul familiei*, Ed. C. H. Beck, București, 2007, p. 30.

⁸ A. Stănoiu, M. Voinea, *Sociologia familiei*, Tipografia Universității București, București, 1985, p. 16.

⁹ O. Ghiță, *Considerații istorice privind familia*, în *Revista de Științe Juridice* nr. 3/2006, p. 192; T. Sâmbrian, *Receptarea în dreptul român a normelor de drept roman referitoare la condițiile de fond ale căsătoriei*, în *Revista de Științe juridice* nr. 3/2006, p. 9.

¹⁰ Pentru o descriere detaliată a căsătoriei la romani, a se vedea C. St. Tomulescu, *Drept privat roman*, Tipografia Universității București, București, 1973, 143 și urm.; Șt. Cucuș, *Capacitatea juridică civilă în dreptul roman*, Ed. Scorpio 78, București, 2002, p. 127 și urm.

¹¹ Art. 33 lit. b și art. 72 Codul Calimah.

În literatura de specialitate opțiunea legiuitorului ca vârsta matrimonială a femeii să fie mai mică decât cea a bărbatului a fost argumentată, în primul rând, prin aspecte de ordin biologic și intelectual, în sensul că procesul de maturizarea al femeii, în prima parte a vieții, este mai rapid decât cel al bărbatului. Totodată, din punct de vedere juridic, minora care se căsătorește dobândește capacitate de exercițiu deplină, devenind astfel, sub aspectul drepturilor și obligațiilor pe care le poate dobândi sau asuma, egală cu bărbatul¹².

Art. 204 al Proiectului Codului civil¹³ propune, în ceea ce privește vârsta matrimonială, ca regulă generală, că atât bărbatul, cât și femeia să aibă împlinită vârsta de 18 ani.

Minorul care a împlinit vârsta de 17 ani se va putea căsători numai dacă va avea încuviințarea părinților sau, după caz, a tutorelui. Dacă unul dintre părinți este decedat sau se află în imposibilitatea de a-și manifesta voința, încuviințarea celuilalt părinte va fi suficientă. Dacă nu există nici părinți, nici tutore, care să poată consimți, va fi necesar consimțământul persoanei sau al autorității care a fost abilitată să exercite drepturile părintești.

Pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se va putea căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea, după caz, a părinților, tutorelui, persoanei sau a autorității ce exercită drepturile părintești și a președintelui consiliului județean sau a primarului general al municipiului București.

Proiectul propunea o reglementare care să înlăture discriminarea dintre bărbat și femeie în privința vârstei matrimoniale.

Corecția a fost făcută prin Legea nr. 288 din 29 octombrie 2007¹⁴. Conținutul art. 4 din Codul familiei a fost modificat, „*vârsta minimă la căsătorie atât pentru bărbat cât și pentru femeie fiind de optsprezece ani.*”

Pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de șaisprezece ani se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi ori, după caz, a tutorelui și cu autorizarea direcției generale de asistență socială și protecția copilului în a cărei rază teritorială își are domiciliul.

Dacă unul dintre părinți este decedat sau se află în imposibilitate de a-și manifesta voința, încuviințarea celuilalt părinte este suficientă.

¹² T. Bodoașcă, *Dreptul familiei*, Ed. All Beck, București, 2005, p. 73.

¹³ Proiectul Codului civil a fost publicat în *Curierul Judiciar* nr. 3/2004, p. 135 și urm. Cartea a II-a, intitulată „Familia” (art. 197- art. 411) reintroduce în Codul civil dispozițiile referitoare la relațiile de familie.

¹⁴ Legea nr. 288 din 29 octombrie 2007 pentru modificarea și completarea Codului familiei, publicată în M. Of. nr. 749 din 5 octombrie 2007.

Dacă nu există nici părinți, nici tutore care să poată încuviința căsătoria, este necesară încuviințarea persoanei sau a autorității care a fost abilitată să exercite drepturile părintești.”

Aceste dispoziții sunt în concordanță cu o serie de prevederi internaționale: art. 16 alin. 1 al Declarației Universale a Drepturilor Omului: „Cu începere de la împlinirea vârstei legale, bărbatul și femeia, fără nici o restricție în ce privește rasa, naționalitatea sau religia, au dreptul de se căsători și de a întemeia o familie. Ei au drepturi egale la contractarea căsătoriei, în decursul căsătoriei și la desfacerea ei”; art. 23 alin. 2 al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice: „Dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie este recunoscut bărbatului și femeii, începând de la vârsta nubilă”.

Prin urmare, potrivit noilor reglementări, sub aspectul vârstei matrimoniale, femeia și bărbatul beneficiază de același tratament juridic. De asemenea, fiecare dintre soți, indiferent de sex, se poate căsători dacă a împlinit vârsta de 16 ani, dacă îndeplinește cumulativ și următoarele condiții:

- se află într-o împrejurare care justifică încheierea căsătoriei, adică să existe motive temeinice cum ar fi starea de graviditate, etc.;
- a obținut aviz medical favorabil în acest sens. Spre deosebire de vechea reglementare, nu se mai cere avizul unui „medic oficial”. În temeiul Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, Ministerul Sănătății Publice va stabili competența și condițiile pentru eliberarea avizului medical.;
- a primit încuviințarea părinților sau după caz, a tutorelui. Deși legea nu prevede expres, această încuviințare trebuie să îmbrace forma scrisă și să fie anexată la declarația de căsătorie și va face parte din dosarul de căsătorie¹⁵. În caz de neînțelegeri între părinți, va decide autoritatea tutelară, în conformitate cu dispozițiile art. 99 C. fam.;
- a obținut autorizarea Direcției generale de asistență socială și protecția copilului în a cărei raza teritorială își are domiciliul. Această autorizație are rolul de a confirma că nu sunt lezate interesele minorului prin încheierea căsătoriei și va fi anexată la declarația de căsătorie.

În situația în care una dintre autoritățile de mai sus refuză neîntemeiat eliberarea unui act administrativ, fără de care căsătoria minorului care a împlinit vârsta de 16 ani nu poate fi celebrată, acesta are deschisă calea instanței de contencios administrativ.

¹⁵ Pentru detalii, a se vedea T. Bodoașcă, *Contribuții la studiul cerințelor legale referitoare la vârsta pentru încheierea căsătoriei* în *Curierul Judiciar* nr. 2/2008, p. 53 și urm.

3. Tăgăduirea paternității. Filiația paternă a copilului din căsătorie se stabilește în temeiul prezumției de paternitate, potrivit căreia soțul mamei este tatăl copilului (*pater is est quem justae nuptiae demonstrant*). În literatura de specialitate se consideră că există două prezumții de paternitate, care au temei diferit și anume nașterea în timpul căsătoriei, respectiv concepția în timpul căsătoriei.¹⁶ Prezumpția are caracter relativ, în sensul că poate fi tăgăduită, dacă este cu neputință ca soțul mamei să fie tatăl copilului. Prin urmare, legiuitorul nu prevede situații exprese în care poate fi pornită acțiunea în tăgăduirea paternității.

Sub imperiul art. 54 din Codul familiei acțiunea în tăgăduirea paternității avea caracter strict personal, în sensul că numai soțul mamei avea calitate procesuală activă, fiind singurul în măsură să aprecieze dacă este tatăl copilului născut de soția sa.

Textul art. 54 a fost criticat în literatura de specialitate și jurisprudență, în sensul de a se înlătura caracterul personal și exclusiv al acțiunii în tăgăduirea paternității.¹⁷ Soluțiile de modificare propuse în doctrină se refereau la lărgirea sferei titularilor acțiunii în tăgăduirea paternității, consacrară expresă a dreptului oricărei persoane interesate de a înlătura prezumpția de paternitate, dacă aceasta nu este conformă cu folosirea stării civile a copilului. În cazul în care acțiunea ar fi exercitată de mama copilului, prin aceeași hotărâre judecătorească s-ar putea stabili și paternitatea din afara căsătoriei, față de tatăl biologic, urmând a fi citați atât soțul mamei, cât și pretinsul tată¹⁸.

Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 349/2001¹⁹ a declarat neconstituționale dispozițiile art. 54 alin. 2 întrucât contravin principiului egalității în drepturi consacrat în art. 16, art. 48 alin. 1 și art. 49 alin. 2 din Constituție în măsura în care nu recunosc decât tatălui, iar nu și mamei și copilului născut în timpul căsătoriei, dreptul de a porni acțiunea în tăgăduirea paternității.

Decizia Curții Constituționale este în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului care a statuat în numeroase rânduri că dreptul persoanei la respectarea vieții sale de familie în lumina art. 8 din Convenție

¹⁶ E. Florian, *Dreptul familiei*, Ed. C. H. Beck, București, 2006, p. 237- 238.

¹⁷ P. Anca, *Nota II a dec. civ. nr. 211/1962 a Trib. Reg. Mureș*, în *Justiția Nouă* nr. 10/1963, p. 129-132.

¹⁸ M. Avram, *Considerații în legătură cu reglementarea actuală a acțiunii în tăgăduirea paternității*, în *Revista Dreptul* nr. 2/1999, p. 87.

¹⁹ Publicată în M. Of. nr. 240 din 10 aprilie 2002. Anterior, prin Decizia nr. 78 din 13 septembrie 1995 a hotărât că moralitatea relațiilor extraconjugale înlătură dreptul persoanei de a pretinde respectarea vieții sale de familie, astfel încât nu ar putea fi recunoscut și altei persoane decât soțul mamei, respectiv pretinsului tată biologic, dreptul de a contesta paternitatea copilului în favoarea căruia acționează prezumpția de paternitate.

implică existența unui sistem care să facă posibilă integrarea copilului în familia sa încă de la naștere²⁰.

De asemenea, Curtea s-a²¹ pronunțat că sunt în contradicție cu art. 8 din Convenție dispozițiile legale naționale care nu permit nici unei alte persoane, în afara soțului mamei, să răstoarne prezumția de paternitate, în condițiile în care în fapt există relații de familie, astfel încât folosința stării civile indică pe un alt bărbat decât soțul mamei drept tată al copilului.

Întrucât deciziile Curții Constituționale fac referire doar la copilul născut în timpul căsătoriei, în doctrină a fost remarcat faptul că astfel se poate crea o discriminare între copiii născuți în timpul căsătoriei și copiii concepuți în timpul căsătoriei și născuți la mai puțin de 300 de zile de la desfacerea, desființarea sau încetarea căsătoriei, dacă mama nu s-a recăsătorit între timp, care sunt excluși de la dreptul de a porni acțiunea.²²

Art. 342 din Proiectul Codului civil recunoaște calitate procesuală activă pentru a tăgădui paternitatea soțului mamei, mamei și copilului.

Prin dispozițiile Legii nr. 288/2007, legiuitorul a consfințit egalitatea de tratament între titularul dreptului la acțiune în tăgăduirea paternității și alte persoane interesate în a obține o hotărâre cu un efect identic²³:

„Acțiunea în tăgăduirea paternității poate fi pornită de oricare dintre soți, precum și de către copil; ea poate fi continuată de moștenitori.

Acțiunea se introduce de către soțul mamei împotriva copilului; dacă acesta este decedat, acțiunea se pornește împotriva mamei sale.

Mama sau copilul introduce acțiunea împotriva soțului mamei; dacă acesta este decedat, acțiunea se pornește împotriva moștenitorilor lui.

Dacă titularul acțiunii este pus sub interdicție, acțiunea va putea fi pornită de tutore.

Mama copilului va fi citată în toate cazurile în care nu formulează ea însăși acțiunea.”

Așadar, sunt lămurite o serie de chestiuni care doar se subînțelegeau din interpretarea dispozițiilor art. 54 C. fam. și deciziile Curții Constituționale. Atunci când acțiunea e pornită de mamă sau copil, calitate de pârât are tatăl prezumat sau moștenitorii lui. Dacă mama este pusă sub interdicție judecătorească, acțiunea va fi pornită, în numele acesteia, de către tutore.

²⁰C.E.D.O., hotărârea din 7 iulie 1989, Cauza *Gaskin c. Marea Britanie*.

²¹C.E.D.O., hotărârea din 27 octombrie 1994, Cauza *Kroon și alții c. Olandei*.

²²T. Bodoașcă, *Studii...*, op. cit., p. 67.

²³ Pentru o părere critică în privința dispozițiilor art. 54, a se vedea C. Nicolescu, *Acțiunea în tăgăduirea paternității în lumina jurisprudenței Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului*, în *Curierul Judiciar* nr. 9/2007, p. 64.

Trebuie să observăm că sunt în continuare excluși *in terminis* de la dreptul de a porni acțiunea în tăgăduirea paternității copiii concepuți în timpul căsătoriei, dar născuți după încetarea, desfacerea, declararea nulității sau anularea căsătoriei, mai înainte ca mama să fi intrat într-o nouă căsătorie și înainte să fi trecut 300 de zile de la desființarea acesteia. Așa cum corect a fost remarcat în doctrină²⁴, acești copiii continuă să fie discriminați în raport cu cei născuți în timpul căsătoriei.

4. Termenul de prescripție al acțiunii în tăgada paternității. În ceea ce privește termenul de prescripție al acțiunii, acesta a fost modificat astfel:

„Acțiunea în tăgăduirea paternității se prescrie în termen de 3 ani de la data nașterii copilului. Pentru soțul mamei, termenul curge de la data la care a luat cunoștință de nașterea copilului.

Dacă acțiunea nu a fost introdusă în timpul minorității copilului, acesta o poate porni într-un termen de 3 ani de la data majoratului său.

Reclamantul poate fi repus în termen, în condițiile legii.”

Ulterior pronunțării Deciziei nr. 349/2001, în practica s-a ridicat problema termenului în care mama și copilul născut în timpul căsătoriei pot introduce acțiunea în tăgada paternității. Soluția care s-a impus a fost aceea potrivit căreia acțiunea este imprescriptibilă atunci când e pornită de mamă sau copil.²⁵

Anterior modificării intervenite prin Legea nr. 288/2007, Curtea Constituțională a fost sesizată în repetate rânduri cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 55 alin. 1 C. fam., motivat de faptul că se instituia un tratament discriminator, în sensul că era prevăzut un termen de prescripție numai pentru tatăl copilului, nu și pentru mamă sau copil. Pentru aceștia din urmă, acțiunea era considerată imprescriptibilă.²⁶

Soluționând excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 55 alin. 1 C. fam., Curtea Constituțională²⁷ a decis că textul articolului în discuție nu instituie un regim discriminatoriu între copilul născut în timpul căsătoriei, mamă și soțul acesteia, întrucât situațiile reglementate nu sunt similare; prin urmare tăgăduirea paternității urmează o procedură legală diferită de cea a contestării

²⁴ T. Bodoașcă, *Studii...*, op. cit., p. 67.

²⁵ *Ibidem*, p. 72.

²⁶ E. Florian, op. cit., p. 245.

²⁷ Decizia nr. 646 din 5 octombrie 2006, publicată în M. Of. nr. 919 din 13 noiembrie 2006. Într-o opinie separată s-a considerat că atât timp cât se creează o inegalitate de tratament între titularii dreptului la acțiune în tăgada paternității, se încalcă dispozițiile art. 16 alin. 1 din Constituție. Acțiunea în tăgada paternității ar trebui să fie imprescriptibilă sau legiuitorul să reglementeze același termen de prescripție pentru toți titularii dreptului la acțiune, indiferent dacă termenul va curge de la date diferite.

paternității și este firesc să beneficieze de dispoziții diferite sub aspectul termenului de prescripție.

Decizia Curții Constituționale a fost criticată²⁸ datorită faptului că nu a ținut cont de ultimele evoluții înregistrate pe plan european în această materie²⁹ sub două aspecte: pe de o parte, este încălcat însuși dreptul soțului mamei (consacrat în art. 16 par. 1 din Convenție) de a sesiza o instanță, prin instituirea unui termen de prescripție, iar pe de altă parte, în cazul în care soțul mamei nu contestă paternitatea, se încalcă dispozițiile art. 8 din Convenție, și anume dreptul copilului de a i se analiza prezumția de paternitate.

Prin Proiectul Codului Civil legiuitorul a prevăzut termenul de 1 an pentru promovarea acțiunii în tăgăda paternității de către soțul mamei. Potrivit art. 345, copilul poate introduce acțiunea în termen de 1 an de la data majoratului. Același este termenul și dacă mama este titularul acțiunii și va curge de la data nașterii copilului.

Termenul de prescripție de 3 ani instituit de Legea nr. 288/2007 se aplică tuturor titularilor dreptului la acțiune. Cu toate acestea, el începe să curgă diferențiat: pentru mamă, singura soluție care se impune este aceea potrivit căreia prescripția va curge de la data nașterii copilului întrucât acesta este, indubitabil, momentul la care mama a luat cunoștință de acest fapt. Pentru soțul mamei, prescripția va curge de la data la care acesta află de faptul nașterii. Faptul cunoașterii poate fi dovedit prin orice mijloc de probă. Spre deosebire de vechea reglementare, nu se precizează data de la care începe să curgă prescripția pentru tutore, atunci când soțul mamei este pus sub interdicție judecătorească. Pentru identitate de rațiune, se impune ca și pentru acesta termenul să curgă de la data la care a aflat de nașterea copilului.

De asemenea, dacă mama este pusă sub interdicție judecătorească și are numit un tutore, este posibil ca acesta să nu afle de faptul nașterii chiar la data nașterii. Prin urmare, pentru tutorele mamei, acțiunea poate fi pornită în termen de 3 ani de la data care tutorele află de nașterea copilului.

Dacă acțiunea nu este pornită de tutorele titularului acțiunii pe perioada interdicției, un nou termen se impune să curgă după ridicarea interdicției. O altă soluție ar putea conduce la imposibilitatea titularului acțiunii în tăgăduirea paternității de a se beneficia de aceste dispoziții legale, adică să suporte consecințele stării de impasibilitate a tutorelui.

Copilul poate porni acțiunea în termen de 3 ani de la data la care devine major, numai dacă acțiunea nu a fost promovată de mamă sau soțul acesteia în

²⁸ T. Savu, *Notă la Dec. C.C. nr. 646 din 5 octombrie 2006*, în *Pandectele Române* nr. 6/2006, p. 244.

²⁹ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, hotărârea din 12 ianuarie 2006, *Cauza Mizzi c. Maltei* în *Pandectele Române* nr. 5/2006, p. 182 și urm.

timpul minorității acestuia, întrucât ar interveni autoritatea de lucru judecat a hotărârii judecătorești prin care s-a elucidat problema paternității.

Reclamantul poate fi repus în termenul de prescripție atunci când, din motive obiective, a fost împiedicat să promoveze acțiunea. Asupra temeiniciei motivelor invocate, va aprecia instanța de judecată, de la caz la caz. Deși în art. 3 alin. ultim al Legii nr. 288/2007 se prevede expres numai posibilitatea repunerii în termen, considerăm că termenul de 3 ani, care este un termen de prescripție extinctivă, trebuie să fie supus regimului juridic stabilit de Decretul nr. 167/1958, adică va fi susceptibil și de întrerupere și suspendare.

5. Termenul de prescripție al acțiunii în stabilirea paternității copilului născut în afara căsătoriei. Prin art. IV din Legea nr. 288/2007 se modifică art. 60 C. fam., în sensul că *“acțiunea în stabilirea paternității din afara căsătoriei poate fi pornită de mamă într-un termen de un an de la nașterea copilului.”*

Totodată, este introdus un nou alineat, alineatul 4, la articolul 60, cu următorul cuprins: *“Acțiunea aparținând copilului nu se prescrie în timpul vieții acestuia”*.

Coroborând acest text cu cel al art. 59 alin. 1 C. fam.: „acțiunea în stabilirea paternității din afara căsătoriei *aparține* copilului și se pornește în numele său de către mamă ... sau de către reprezentantul lui legal”, putem aprecia că acțiunea este imprescriptibilă ori de câte ori este pornită în numele copilului. Pentru copilul care a împlinit 14 ani și participă la judecată, însă asistat de mamă, acțiunea este tot imprescriptibilă.

Textul art. 60 alin. 1 C. fam., așa cum a fost modificat prin Legea nr. 288/2007, ar trebui interpretat în sensul în care recunoaște mamei posibilitatea de a introduce acțiunea în stabilirea paternității în nume propriu. În această situație, acțiunea se prescrie în termen de 1 an. Prescripția va începe să curgă de la data nașterii copilului. Dacă copilul a pierdut calitatea de copil din căsătorie prin efectul unei hotărâri judecătorești, termenul de 1 an va curge de la data când hotărârea a rămas definitivă (art. 60 alin. 2). În cazul în care mama a conviețuit cu pretinsul tată sau dacă acesta a prestat întreținere copilului, termenul va curge de la încetarea conviețuirii sau a întreținerii.

Deși noile reglementări recunosc calitate procesuală activă mamei, acestea pot rămâne fără aplicabilitate, întrucât este illogic ca mama să pornească acțiunea în nume propriu, intrând sub incidența prescripției extinctive, atât timp cât are posibilitatea să pornească acțiunea în numele copilului, beneficiind de imprescriptibilitatea dreptului la acțiune. Singura situație în care are sens ca mama să promoveze acțiunea în nume proprie este aceea în care copilul decedează în primul an de la naștere. Dreptul de a porni acțiunea în stabilirea paternității este strict personal și nu trece asupra moștenitorilor copilului; ei pot doar continua acțiunea acestuia.

Un alt aspect care rămâne nelămurit prin prisma dispozițiilor Legii nr. 288/2007 este acela al autorității de lucru judecat. Potrivit art. 1201 C.civ., există autoritate de lucru judecat atunci când a doua cerere în judecata are același obiect, este întemeiată pe aceeași cauză și este între aceleași părți, făcută de ele și în contra lor în aceeași calitate. Prin urmare, dacă mama introduce acțiunea în stabilirea paternității în nume propriu împotriva unui bărbat, pretins tată, hotărârea judecătorească pronunțată în cauză nu are autoritate de lucru judecat în acțiunea pornită de copil sau de mamă, în numele copilului, împotriva aceleiași persoane. Situația creată este una anormală, întrucât hotărârea judecătorească prin care se exclude un bărbat de la paternitate se prezumă că este în concordanță cu realitatea. De *lege ferenda* legiuitorul ar trebui să prevadă expres că nu se poate porni acțiunea în stabilirea paternității împotriva aceluiași bărbat, în calitate de pârât, în acțiunea pornită de mamă în nume propriu și în cea pornită de copil sau de mamă în numele copilului.

Anterior acestei reglementări, Curtea Constituțională a respins în repetate rânduri³⁰ excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 60 C. fam., reținând, în esență, că termenul de prescripție prevăzut pentru o acțiune de stare civilă nu îngreăște accesul la justiție, ci grăbește clarificarea stării civile a copilului născut în afara căsătoriei.

Proiectul Codului civil venea cu propunerea ca termenul de prescripție pentru acțiunea în stabilirea paternității să fie de 2 ani, iar atunci când nu a fost introdusă în timpul minorității copilului, prescripția să curgă de la data majoratului (art. 341 alin.1 și alin. 4).

- Abstract -

The Act 288/2007 has amended the Act 4/1956 (The Family Code). The new regulation transposes the preoccupations of Romanian legislator for linking provisions concerning the family relationships to those mentioned in the international acts. The resulting changes aim to establish an equal legal treatment between man and woman regarding the family relationships. Consequently, the minimum age required for the marriage is the same for both spouses. Regarding the relationships derived by way of paternity, by these legal changes a legal framework is designed that allows the child to establish the paternity towards the biological father.

The present study analyses all these changes, in correlation with previous reglementations, but also in correlation with the jurisprudence of The Constitutional Court and of The European Court of Human Rights.

³⁰ C.C., dec. nr. 114 din 11 aprilie 2002, publicată în M. Of. nr. 430 din 20 iunie 2002, dec. nr. 81 din 25 februarie 2003, publicată în M. Of. nr. 185 din 25 martie 2003.